

УДК 378. 22. 016

**COMPONENTS OF COMPETENT TRAINING OF SCIENCE TEACHERS
FOR SUCCESSFUL PROFESSIONAL ACTIVITIES****СКЛАДОВІ КОМПЕТЕНТІСНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ПРИРОДОЗНАВЧИХ
ДИСЦИПЛІН ДО УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ****Novikova T. / Новікова Т.П.***s.n.s., as.prof./Канд.с.-г. наук, доцент***Manzii O./Манзій О.А.***s.n.s., as.prof./к.прир.н., доцент,**Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University**Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Анотація. У статті розкрито основні компоненти професійної компетентності. Узагальнено значення володіння професійними вміннями і навичками, сучасними спеціальними знаннями певної галузі виробництва та високим рівнем професійної компетентності, що ґрунтується на критичному мисленні та здатності застосовувати теоретичні надбання на практиці.

Ключові слова: професійна компетентність, майбутній вчитель.

Abstract. The main components of professional competence are revealed in the article. The importance of possessing professional skills and abilities, modern special knowledge of a certain field of production and a high level of professional competence based on critical thinking and the ability to apply theoretical knowledge in practice is summarized.

Keywords: professional competence, future teacher.

Вступ.

Поняття компетентісної освіти, компетентності прийшло до нас з інших країн, де його широко вживають і досліджують тривалий час.

Зважаючи на те, що поняття компетентність є системним утворенням, можна виокремити підхід, запропонований відомим британським психологом Дж. Равеном. На його переконання компетентність – це специфічна здібність, необхідна для ефективного виконання в конкретній предметній сфері, яка охоплює фахові знання, предметні навички, способи мислення також розуміння відповідальності за свої дії [1].

Основний текст.

Основу професійної підготовки вчителя природознавчих дисциплін становить оволодіння фундаментальними професійними знаннями, а саме теоретико-методичними знаннями в галузі гуманітарних, світоглядних, професійних наук, оптимальним обсягом ідей, цінностей, уявлень, універсальними способами пізнання і практичної діяльності.

Аналіз загальнотеоретичних підходів до розуміння категорії «професійна компетентність» дозволяє охарактеризувати дане поняття, розкрити його зміст через структуру компонентів, необхідних для успішного здійснення педагогічної діяльності з урахуванням специфіки викладання природознавчих дисциплін. Специфіку компетентності вчителя природознавчих дисциплін обумовлюють цілі і завдання виховання та навчання, створення умов для розвитку особистості, зміна сучасної парадигми освіти.

Основними компонентами професійної компетентності, які необхідно формувати у здобувачів вищої освіти визначені:

- знання – логічна інформація про навколишній і внутрішній світ людини, природи;
- вміння – психічні утворення для засвоєння способів і навиків діяльності;
- навички – дії, сформовані в процесі повторення і доведення до автоматизму;
- професійна позиція – система сформованих установок і орієнтацій, відношення і оцінок внутрішнього і навколишнього досвіду, реальності і перспектив, а також домагань, які визначають характер дій, поведінки;
- індивідуально-психологічні особливості – поєднання різних структурно-функціональних компонентів психіки, які визначають індивідуальність, стиль діяльності, поведінки і виявляються в якостях особистості;
- акмеологічні варіанти – внутрішні збудники, які обумовлюють потребу в саморозвитку, творчості та вдосконалення [2].

Домінуючим блоком професійної компетентності майбутнього вчителя природничих дисциплін є *характеристики*:

- мотивація;
- якості особистості;
- інтегральні характеристики особистості [1].

Проблема професійної готовності майбутніх вчителів природознавчих дисциплін до педагогічної діяльності розглядалася П. Блонським, А. Макаренком, В. Сухомлинським, С. Шацьким з позицій аналізу змісту підготовки до педагогічної діяльності в цілому та з точки зору обсягу засвоєних теоретичних знань та практичних умінь.

Професійна готовність учителя природознавчих дисциплін до педагогічної діяльності – це певний рівень розвитку особистісних та професійних якостей, а також наявність педагогічних здібностей у педагога.

Процес професійної підготовки майбутнього вчителя природознавчих дисциплін включає в себе процес педагогічної та психологічної підготовки.

І.Харламов, П.Підласий визначають кілька рівнів професійного зростання вчителя: педагогічна вправність – педагогічна майстерність – педагогічна творчість – педагогічне новаторство.

Педагогічна вправність – це рівень професіоналізму вчителя, який включає в себе високий рівень знань свого навчального предмета, володіння психолого-педагогічною теорією та системою навчально-виховних умінь та навичок, а також досить розвинені професійно-особистісні якості, що в сукупності дозволяє достатньо кваліфіковано здійснювати навчання та виховання учнів.

Педагогічна майстерність проявляється в особливому відточенні методів і прийомів застосування психолого-педагогічної теорії на практиці.

Педагогічна творчість вчителя – внесення в освітню діяльність методичних інновацій, раціоналізація прийомів та інтерактивних методів навчання та виховання без будь-яких змін у структурі педагогічного процесу.

Педагогічне новаторство – запровадження та реалізація нових,

прогресивних ідей, принципів та прийомів у процес навчання та виховання і значно змінює і підвищує їх якість [2].

Готовність вчителя природознавчих дисциплін проявляється в умінні планувати структуру своїх дій, здійснювати керівництво діяльністю учнів, доцільно застосовувати інтерактивні методи навчання і виховання у відповідності з певною ситуацією, в умінні керувати поведінкою й активністю учнів, знаходити контакт і правильний тон у взаємостосунках з ними, в умінні миттєво приймати рішення і знаходити найбільш ефективні засоби педагогічного впливу на них [3].

Сучасний здобувач освіти повинен відчувати прагнення і потребу усвідомити свою професійну і особистісну сутність, готовність до професійного самовдосконалення. Процес його професійної підготовки має здійснюватись індивідуально. Майбутній вчитель природознавчих дисциплін повинен обрати індивідуально прийнятну стратегію і тактику професійної діяльності, прийнятні педагогічні технології. Розуміння майбутнім вчителем природознавчих дисциплін своєї індивідуальної сутності, потреба мати свій власний стиль професійної діяльності, бути конкурентоздатним у сучасних соціально-економічних умовах змушує шукати оптимальні педагогічні технології для його підготовки.

Професійна підготовка вчителя науковцями розглядається як процес формування творчої особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконалення та продуктивної діяльності. Це передбачає новий підхід до формування професійної компетентності майбутнього вчителя.

Висновки.

Отже, *компетентнісний підхід* до професійної підготовки майбутнього вчителя природознавчих дисциплін передбачає:

- ✓ системні перетворення в освітньому процесі педагогічного закладу вищої освіти;
- ✓ оновлення викладання, змісту, оцінювання;
- ✓ впровадження освітніх технологій навчання і виховання;
- ✓ зв'язку вищої освіти з іншими рівнями професійної освіти;
- ✓ формування конкурентоспроможного фахівця;
- ✓ розвиток критичного мислення;
- ✓ вміння обробляти різноманітну інформацію;
- ✓ використання отриманих знань, вмінь для творчого рішення проблем;
- ✓ володіння професійними вміннями і навичками;
- ✓ знання сучасних спеціальних знань певної галузі виробництва;
- ✓ високий рівень професійної компетентності;
- ✓ розвиток критичного мислення;
- ✓ здатність застосовувати теоретичні знання на практиці.

Література:

1. Баркасі В. В. Формування професійної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Баркасі В. В. – Одеса, 2004. – 252 с.

2. Гура О. І. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності : навч. посіб. для студентів ВНЗ / О. І. Гура. – К., 2005. – 224 с.

3. Денисенко В. В. Формування ціннісних орієнтацій майбутніх учителів початкових класів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В. В. Денисенко. – Харків, 2005. – 19 с.

Literature:

1. Barkasi V. V. Formation of professional competence in future teachers of foreign languages: dissertation. ... candidate ped. Sciences: 13.00.04 / VV Barkasi – Odesa, 2004. – 252 p.

2. Gura O. I. Pedagogy of the higher school: introduction to the specialty: education. manual for university students / O. I. Gura. - K., 2005. - 224 p.

3. Denisenko V. V. Formation of value orientations of future primary school teachers: author's review. thesis for obtaining sciences. candidate degree ped. Sciences: spec. 13.00.04 "Theory and methodology of professional education" / V. V. Denysenko. - Kharkiv, 2005. - 19 p.